

Differentiatie toegepast op het leerplan Toerisme voor de 2de graad D/A-finaliteit.

1. Doelgericht werken

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

Werk met het **BHV-model**: Basisstof – Herhaling – Verdieping.

Voorbeeld: LPD 13 – De leerlingen stellen een uitstap voor

Niveau	Activiteit
Basis	- Leerlingen stellen een bestaande uitstap voor aan klasgenoten. - Ze gebruiken een voorbereid schema of diareeks waarin minimum vermeld wordt: - o Wat? (activiteit of locatie) - o Voor wie? (doelgroep) - o Waarom? (doel of aantrekkingskracht) - De presentatie gebeurt met behulp van een sjabloon of structuurkaart
Herhaling	- Leerlingen krijgen vooraf ondersteuning via: - o voorbeeldzinnen of standaardformuleringen ("Deze uitstap is bedoeld voor...") - o een voorbeeldpresentatie van de leerkracht of medeleerling - o oefenen met spreekangstreductie, uitspraak, intonatie - Eventueel mag de leerling de presentatie vooraf opnemen of voordragen in kleine groep.
Verdieping	- Leerlingen: - o passen hun taalgebruik aan het doelpubliek aan (bv. jongeren, senioren, gezinnen...) - o gebruiken complexere zinnen en verbindingswoorden om hun betoog samenhangender te maken - o voegen reflectie toe: waarom is dit een goede keuze voor deze doelgroep? - o betrekken het publiek via een korte vraag of poll

Tip: laat leerlingen kiezen tussen verschillende doelgroepen (bv. senioren, schoolgroep, gezinnen) en stem het niveau van complexiteit hierop af.

Concreet voorbeeld:

Thema: Daguitstap voor een doelgroep naar Pairi Daiza

Basisniveau - voor alle leerlingen

Situatie: De leerling stelt een bestaande schooluitstap voor naar Pairi Daiza.

- Structuur wordt aangereikt via een invulsjabloon met de volgende items:
 - **Bestemming:** Pairi Daiza
 - **Doel:** educatieve en ontspannende uitstap over biodiversiteit
 - **Doelgroep:** leerlingen tweede graad
 - **Activiteiten:** rondleiding in thematuinen, voedermomenten observeren
- De leerling gebruikt korte, eenvoudige zinnen:

“Pairi Daiza ligt in Henegouwen. Het park toont dieren uit de hele wereld. Deze uitstap is leuk voor jongeren, omdat je veel leert over dieren.”

Herhalingsniveau - voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben

Ondersteuning:

- De leerling bereidt zich voor met:
 - een **voorbeeldscript** van een uitstapvoorstelling
 - **visuele ondersteuning** (icoontjes, stappenkaart, foto's)
 - oefensessie met feedback van medeleerling of leerkracht
- Presentatie mag gebeuren in kleine groep of op video.

Voorbeeldzin:

“Deze uitstap is leuk voor jongeren, omdat ze dieren van dichtbij zien. Je kan met de gids wandelen in het park. De uitleg is gemakkelijk.”

Verdiepingsniveau - voor leerlingen die meer uitdaging aankunnen

Extra uitdaging:

- De leerling voegt extra elementen toe:
 - vergelijking met een andere uitstap (bv. ZOO Antwerpen)
 - motivatie voor de doelgroep (bv. “Deze uitstap is geschikt voor een klas met interesse in ecologie en fotografie.”)
 - duidelijke **opbouw en overgang** tussen onderdelen
 - **interactief element** zoals een vraag aan het publiek of een korte quiz
- De presentatie is **vlot, overtuigend en aangepast aan het publiek**.

Voorbeeldfragment:

“In vergelijking met ZOO Antwerpen biedt Pairi Daiza een thematische totaalbeleving. Voor jongeren met een interesse in fotografie is het park bijzonder geschikt, dankzij de vrije wandelroutes en natuurlijke verblijven. Wist je trouwens dat Pairi Daiza al drie keer verkozen werd tot beste dierentuin van Europa?”

Evaluatie:

- Rubriek met criteria: opbouw, doelgroepgerichtheid, taalgebruik, creativiteit
- Peerfeedback via kijkwijzer

2. Leerlingkenmerken in beeld brengen

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

Gebruik observaties, zelfinschatting, formatieve toetsen, exit-tickets.

Voorbeeld: LPD 5 – De leerlingen informeren bezoekers met aandacht voor doelgroep en typologie

Didactisch scenario:

- Start met **diagnostische opdracht**: leerlingen krijgen korte bezoekervragen en moeten mondeling of schriftelijk antwoorden.
- **Observatiecriteria**:
 - Begrijpen ze het verschil tussen soorten toeristen?
 - Stemmen ze hun toon en inhoud af op doelgroep?
- **Differentiatie**:
 - Leerlingen met moeite krijgen gestructureerde antwoordenreeksen of voorbeelden.
 - Sterke leerlingen spelen moeilijke klanten (bv. de kritische toerist).
- **Evaluatie**: rubriek met focus op gepaste communicatie, correctheid, klantgerichtheid.

Differentiatievoorbeeld:

Thema: Toeristen informeren op een info-event of in een fictief infokantoor

Startactiviteit

- Simulatie met fictieve toeristenprofielen: “Je helpt een jonge backpacker, een seniorenpaar, en een gezin met kinderen.”
- Leerlingen kiezen passende informatie voor elk profiel.

Differentiatie

- Leerlingen die moeite hebben met het herkennen van doelgroepen krijgen een visueel schema (typologieën) en voorbeeldzinnen (bv. “Als je met jonge kinderen reist, is ... een aanrader.”).
- Sterke leerlingen krijgen een onvoorbereide vraag (“Wat kan ik doen als het regent in de Ardennen?”) en moeten ter plekke de info structureren.

Feedback

- Klasgenoten geven gestructureerde peer-feedback aan de hand van een observatiefiche (infojuistheid, vriendelijkheid, doelgroepgerichtheid).

Evaluatie:

- Formatief: feedback op proces + zelfreflectiefiche
- Summatief (indien gewenst): observatie tijdens simulatie

3. Differentiatie in instructie en werkvormen

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ Door te verdiepen en te verbreden

Start met modellen, activeer voorkennis, werk begeleid in en laat zelfstandig verwerken.

Voorbeeld: LPD 11 – De leerlingen voeren eenvoudige administratieve handelingen uit

EDI-lesopbouw:

- 1 **Voorkennis activeren**
 - Wat is een bezoekerslijst? Wat moet je registreren?
- 2 **Instructie/modeling**
 - Leerkracht toont invulvoorbeeld op smartboard (manueel en digitaal).
- 3 **Begeleid inoefenen**
 - Leerlingen vullen samen een bezoekerslijst in via een eenvoudig Excel-formulier.
- 4 **Check op begrip**
 - Quiz (bv. via BookWidgets): “Wat ontbreekt hier?”, “Is dit correct gespeld?”
- 5 **Zelfstandig werk**
 - Leerlingen simuleren zelf een inschrijving voor een activiteit (met QR-registratie).
- 6 **Verlengde instructie**
 - Leerlingen met moeilijkheden herhalen met checklist en stappenplan.

Differentiatievoorbeeld:

Thema: Bezoekers registreren voor een activiteit

EDI-fasen in de les:

- 1 **Voorkennis activeren**
 - Vraag: “Wat vul je normaal in bij een online reservatie?”
 - Klassikale inventarisatie (naam, e-mail, voorkeuren, betaalwijze...).
- 2 **Instructie/modeling**
 - Leraar toont op beamer hoe een digitaal formulier correct ingevuld wordt.
 - Toont fouten (bv. ontbrekende gegevens, verkeerde e-mail, onleesbare input).
- 3 **Begeleid inoefenen**
 - Duo’s registreren een fictieve deelnemer met een oefenfiche.
 - De leraar loopt rond en coacht gericht.
- 4 **Zelfstandig werk**
 - Leerlingen vullen online formulier in met realistische gegevens.
 - Leerlingen digitaliseren een papieren bezoekerslijst in Excel of Forms.
- 5 **Verlengde instructie**
 - Leerlingen met fouten herwerken hun registratie aan de hand van een checklist.
 - Extra uitdaging: leerlingen vergelijken papieren en digitale lijsten → foutenanalyse.

Differentiatie:

- Leerlingen met moeilijkheden krijgen visueel stappenplan + extra uitleg
- Sterke leerlingen vergelijken papieren en digitale registratie (foutenanalyse)

Evaluatie:

- Formulieren worden beoordeeld op volledigheid en correctheid
- Zelfreflectie: wat liep goed, wat kan beter?

4. Tijd en ruimte om te leren

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

Werk met pre-teaching, remediëring, extra inoefening, verlengde instructie.

Voorbeeld: LPD 10 – De leerlingen richten een onthaalruimte in

Didactisch ontwerp:

- **Pre-teaching:**
 - Korte video of voorbeeldfoto's van onthaalruimtes (school, hotel, infobalie).
 - Woordenschatlijst met uitleg: decor, folderrek, infostand, themahoek...
- **Begeleid inoefenen:**
 - In duo's: bestaande ruimte analyseren op aantrekkelijkheid en functionaliteit.
 - Verlengde instructie:
 - Leerlingen krijgen aparte hoeken om met bestaand materiaal een mini-onthaalruimte te maken (collage, kijkdoos, presentatie).
- **Verdieping:**
 - Ontwerp onthaalruimte rond een specifiek thema (bv. ecotoerisme), inclusief duurzame inrichting (herbruikbare decoratie, ledverlichting...).

Differentiatievoorbeld:

Thema: Onthaalhoekje voor fictieve beursstand

Pre-teaching

- Introvideo met voorbeelden van onthaalhoeken op beurzen.
- Leerlingen kiezen hun favoriet en benoemen wat werkt (kleuren, info, structuur).
- Checklist met: duidelijkheid, gastvrijheid, thema, herbruikbaarheid.

Differentiatie

- Leerlingen met moeite krijgen een sjabloon (opdeling: decor, info, praktische elementen).
- Sterke leerlingen ontwerpen een volledig nieuwe huisstijl, inclusief logo en motto.

Remediëring/ondersteuning

- Materiaalbakken met versiering, brochures, magneten, textiel beschikbaar.
- Leerlingen mogen foto's printen, gebruik maken van Canva of posters.

Focus: betekenisvolle taak, leeromgeving op maat, eco-bewuste keuzes (duurzaamheid).

Evaluatie:

- Rubriek met focus op: aantrekkelijkheid, functioneel ontwerp, duurzaamheid
- Peerreview op vormgeving en boodschap

5. Groeperen en samenwerking

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

Combineer **homogene** en **heterogene** groepen.

Voorbeeld: LPD 14 – De leerlingen begeleiden bezoekers tijdens een uitstap

Differentiatie via groepswerk:

- **Homogene groepen:**
 - Leerlingen met minder ervaring werken met een draaiboek-sjabloon.
 - Leerlingen met communicatiemoeilijkheden oefenen hun taak met een maatje in rollenspelvorm.
- **Heterogene groepen:**
 - Samenstellen van teams met verschillende rollen:
 - planner
 - onthaalverantwoordelijke
 - veiligheidscoach
 - infogids
- **Reflectie:** teams geven elkaar feedback op klantgerichtheid en samenwerking.

Differentiatievoorbeeld:

Thema: Simulatie “klasuitstap begeleiden”

Groepsindeling

- **Homogene groepjes:**
 - Leerlingen met nood aan structuur oefenen met vaste draaiboek-opdrachten (onthaal, afspraken formuleren, deelnemerslijst afvinken).
 - Taakverdeling met duidelijke instructies en tijdslijmieten.
- **Heterogene groepjes:**
 - Mix van planners, presentatoren en doeners.
 - Iedere leerling krijgt een rol (bv. onthaal, gids, veiligheidsverantwoordelijke, groepsbeheerder).

Activiteit

- Oefensimulatie van een klasuitstap: van aankomst tot afsluitend woord.
- Aandacht voor communicatie, samenwerking, probleemoplossend denken (bv. “Wat als de bus te laat is?”).

Evaluatie:

- Observatieraster per rol (assertiviteit, initiatief, samenwerking)
- Reflectiegesprek in kleine groep

6. Professionele groei van leraren

Link met kijkwijzer:

- ✓ *In feedback en evaluatie*
- ✓ *Door de leeromgeving aan te passen*

Werk met co-teaching, intervisie, feedbackcultuur.

Voorbeeld: LPD 6 – De leerlingen passen klantvriendelijkheid toe, incl. omgangsvormen

Aanpak:

- **Les in co-teaching** met collega Nederlands of Public Relations:
 - Focus op taalregisters, formele en informele omgang.
- **Video-opnames** van rollenspelen:
 - Leerlingen reflecteren op eigen communicatie.
- **Intervisie met collega's:**
 - Bespreken hoe we klantgerichtheid observeren en aanleren.
- **Feedbackformulieren:**
 - Leerlingen scoren elkaar op beleefdheid, vriendelijkheid, gepaste non-verbale communicatie.

Differentiatievoorbeeld:

- **Thema: Rollenspel “ontvangen en doorverwijzen van bezoekers”**
- **Samenwerking met collega Nederlands of Public Relations**
 - Co-teaching: focus op tone of voice, beleefdheidsformules, duidelijke instructies.
- **Video-opname**
 - Leerlingen filmen hun gesprek.
 - Reflectie aan de hand van drie criteria:
 - Klantgerichtheid
 - Taalgebruik
 - Lichaamstaal
- **Intervisie leraars**
 - Bespreek in team hoe je klantgerichtheid structureel observeert.
 - Ontwikkel samen een observatieraster en werkvormen (bv. draaiboek, checklist).

Evaluatie:

- Zelfreflectie op video-opname
- Feedbackronde in groep

7. Schoolbreed en beleidsmatig verankeren

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ In feedback en evaluatie

Stimuleer samenhang, samenwerking en gedeeld eigenaarschap.

Voorbeeld: LPD 1 – Leerlingen handelen kwaliteitsbewust, economisch, duurzaam en in team

Projectmatige aanpak op schoolniveau:

- **Interdisciplinair projectweek:**
 - Leerlingen organiseren een kleine schoolactiviteit of beursstand voor ouders/bezoekers.
- **Samenwerking met:**
 - Economie (indien door de school aangeboden): kostprijsberekening + duurzaamheidsanalyse (transport, herbruikbare decoratie).
 - Nederlands: uitnodiging opstellen, promotiecampagne maken.
- **Evaluatie:**
 - Leerlingen vullen samen reflectieverslagen in (wat liep goed, wat kan beter?) – gekoppeld aan LPD 15.

Differentiatievoorbeeld:

Thema: Duurzaam schoolproject (bv. infodag, klasbeurs, lokale uitstap)

Vakoverschrijdend project

- *Toerisme:* leerlingen ontwerpen het onthaal en de beleving voor bezoekers.
- *Nederlands:* schrijven uitnodiging en persbericht.
- *Toeristische Geografie:* situering regio, analyse duurzaamheid vervoer en impact.

Differentiatie

- Leerlingen kiezen tussen creatieve, organisatorische of praktische rollen.
- Ze werken in teams aan deelaspecten van het project met tijd voor intervisie.

Reflectie en groei

- Na afloop gebruiken leerlingen een checklist om eigen leerproces te evalueren.
- Peerfeedback + voorstellen tot verbetering in een eindgesprek.

Evaluatie:

- Groepsoutput + individuele leerwinst via rubriek

8. Evaluatie en feedback

Link met kijkwijzer:

✓ *In feedback en evaluatie*

Evaluatievormen:

- Rubrieken per opdracht (communicatie, klantgerichtheid, duurzaamheid, samenwerking)
- Peer- en zelfevaluatie
- Formatief: feedbackmomenten tijdens ontwerp of voorbereiding
- Summatief: beoordeling van presentaties, simulaties, groepsproject

Feedbackstructuur:

- Feed-up: doel verduidelijken
- Feedback: terugkoppeling op proces
- Feedforward: tips voor verbetering
- Take-up: hoe leerlingen feedback verwerken

Hulpmiddelen:

- Observatierasters, schrijfkaders, checklisten, visuele formats
- Verwerking in evaluatiefiches en portfolio's

Begrippenkader

BHV-model (Basisstof – Herhalingsstof – Verdiepingsstof)

Het BHV-model is een werkwijze waarbij alle leerlingen starten met basisstof.

- Leerlingen die deze basis onvoldoende beheersen, krijgen herhalingsstof: extra instructie of inoefening.
- Wie de basis al goed begrijpt, werkt verder met verdiepingsstof: uitdagender materiaal of complexe toepassingen.

Dit model is gelinkt aan beheersingsleren en houdt alle leerlingen gericht bij het leerproces.

EDI – Expliciete Directe Instructie

EDI is een instructiemodel dat werkt in duidelijke, gestructureerde stappen, met volop aandacht voor differentiatie.

De 7 fasen van een EDI-les zijn:

1. Activeren van voorkennis
2. Lesdoel benoemen
3. Instructie geven
4. Begeleide inoefening
5. Lesafsluiting (check op begrip)
6. Zelfstandige verwerking
7. Verlengde instructie voor wie nog niet mee is

EDI maakt het mogelijk om alle leerlingen actief te betrekken, terwijl je tegelijk extra ondersteuning biedt aan wie dat nodig heeft.